

2^ο ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΙΑΚΙΣ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016

ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»

ΚΙΑΚΙΣ, ΜΑΪΟΣ 2016

Το πρόγραμμα υλοποίησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες του 3ου τμήματος της Β΄ Λυκείου.

Συμμετέχοντες Εκπαιδευτικοί

A) Παναγιώτης Φουτσιτζής, Οικονομολόγος

B) π. Παπαγεωργίου Δημήτριος, Χημικός Μηχανικός

Κριτήρια επιλογής του θέματος,

Το συγκεκριμένο θέμα:

- Ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα τις ανησυχίες και τις εμπειρίες των μαθητών-τριών, αλλά και των εκπαιδευτικών.
- Ευνοεί τη διεπιστημονική προσέγγιση.
- Υπάρχει εύκολη πρόσβαση στις πηγές πληροφόρησης (διαδίκτυο, βιβλιοθήκη).
- Προωθεί τη σύνδεση του σχολείου με την τοπική και ευρύτερη κοινωνία.

Στόχοι του Προγράμματος

- Η εξοικείωση / γνωριμία των μαθητών-τριών με μία πτυχή των (μεγάλων, κυρίως) επιχειρήσεων που ονομάζεται Εταιρική Ευθύνη.
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας και επεξεργασίας δεδομένων από τους μαθητές-τριες.
- Η ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών-τριών λόγω του ομαδοσυνεργατικού χαρακτήρα της υλοποίησης του προγράμματος.

Θεωρητική εισαγωγή στο θέμα

Στο βιβλίο μαθητή Πολιτικής Παιδείας Α΄ Λυκείου (σελ. 128) διαβάζουμε: «**Επιχείρηση** είναι μια παραγωγική μονάδα, η οποία συνδυάζει τους συντελεστές παραγωγής (έδαφος, εργατική δύναμη, κεφάλαιο) προκειμένου να παράγει προϊόντα και υπηρεσίες με σκοπό το κέρδος». Επομένως, η επιχείρηση είναι μια οργάνωση με κύριο ή απώτερο σκοπό το κέρδος. Τι είναι το κέρδος; Το κέρδος αποτελεί μια μορφή εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα είναι η πηγή εισοδήματος ή η αμοιβή του επιχειρηματία, δηλαδή του ατόμου (ή των ατόμων) που συνδυάζει τους συντελεστές παραγωγής για να παράγει κάποιο αγαθό. Η πραγματοποίηση κέρδους είναι προφανώς μια θεμιτή επιδίωξη στο πλαίσιο μιας ελεύθερης ή καπιταλιστικής οικονομίας και εκείνο που θα δημιουργούσε ενστάσεις ή εύλογες αντιδράσεις θα ήταν η πραγματοποίηση υπερκέρδους όταν αυτή γίνεται σε βάρος των εργαζομένων της ίδιας της επιχείρησης ή των καταναλωτών όταν επικρατούν μονοπωλιακές συνθήκες στην αγορά. Όταν επομένως οι επιχειρήσεις δεν λειτουργούν αντικοινωνικά με τις δύο παραπάνω διαστάσεις τότε επιτελούν σημαντικό ρόλο μέσα στην κοινωνία διότι δημιουργούν και προσφέρουν αγαθά για την ικανοποίηση των αναγκών των ατόμων-καταναλωτών και προσφέρουν εισοδήματα στους εργαζομένους τους που είναι απαραίτητα για την ικανοποίηση των αναγκών των ιδίων και των οικογενειών τους.

Στο πλαίσιο λειτουργίας τους οι επιχειρήσεις παράγουν πολιτισμικό έργο είτε μέσα από την κατασκευή περίτεχνων αρχιτεκτονικά κτιριακών εγκαταστάσεων είτε μέσα από τη δημιουργία εικαστικών (εμπορικών) προϊόντων/αγαθών είτε συμβάλλουν στην προαγωγή του πολιτισμού μέσα από την επιχειρησιακή τους διάσταση που ονομάζεται Εταιρική Ευθύνη.

Αυτή τη διάσταση των επιχειρήσεων επιχειρεί να διερευνήσει και να φωτίσει το παρόν πρόγραμμα.

Δραστηριότητες (περιγραφή – φωτογραφίες), επεξεργασία των στοιχείων

Στο πλαίσιο του προγράμματος διερευνήθηκε η πολιτισμική δράση τεσσάρων ελληνικών τραπεζών:

1. ALPHA BANK
2. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
3. EUROBANK EFG
4. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η ευθύνη των εμπορικών τραπεζών στην βελτίωση του επιπέδου και της ευημερίας των πολιτών μιας χώρας είναι τεράστια και επιπλέον μπορούν μέσα από την επιλογή και χρήση συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών εργαλείων να συμβάλουν στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.

Δεν ξεχνάμε, βεβαίως, ότι οι τράπεζες είναι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις και επιδιώξή τους είναι η πραγματοποίηση κέρδους. Γι' αυτό δεν είναι λίγες οι φορές που τους ασκείται αυστηρή κριτική όταν στο βωμό του κέρδους κάνουν επιλογές σε βάρος των ατόμων και της κοινωνίας μέσα από τις πολιτικές καταθέσεων/δανείων ή σε βάρος της εθνικής οικονομίας όταν στερούν ζωτικά κεφάλαια από τις παραγωγικές δυνάμεις της χώρας, τις επιχειρήσεις.

Πρέπει να επισημάνουμε, αν και είναι ευνόητο, ότι η προσέγγιση της λειτουργίας των τραπεζών μέσα από το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα δεν γίνεται με απολογητική διάθεση για να αντισταθμίσει την αυστηρή κριτική που τους γίνεται για τους παραπάνω λόγους, αλλά για την ανάδειξη πολιτιστικού τους έργου που γίνεται στη σκιά της κερδοσκοπικής τους δράσης.

Το πολιτιστικό έργο των παραπάνω τραπεζών παράγεται μέσω, κυρίως των πολιτιστικών τους ιδρυμάτων. Π.χ. η Τράπεζα Πειραιώς έχει το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς και η Εθνική Τράπεζα έχει το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

1.1. ALPHA BANK

1.1.1. ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ

Η Συλλογή Έργων Τέχνης της Alpha Bank περιλαμβάνει 5.500 έργα νεοελληνικής τέχνης κυρίως και αποτελεί μία από τις σημαντικότερες συλλογές έργων τέχνης στον ελληνικό χώρο, που δημιουργήθηκαν από τραπεζικούς οργανισμούς και ιδρύματα. Τα έργα της προέρχονται από τις Συλλογές των Τραπεζών Πίστεως, Ιονικής, Λαϊκής, Εμπορικής και Citibank, οι οποίες ενοποιήθηκαν κατά την περίοδο από το 2000 έως το 2014.

Η Συλλογή περιλαμβάνει έργα Ελλήνων καλλιτεχνών που αντιπροσωπεύουν τη νεοελληνική δημιουργία από το 1880 έως σήμερα και σηματοδοτούν την πορεία της νεοελληνικής τέχνης σε όλες τις περιόδους της, από την εποχή της Σχολής του Μονάχου (1880-1910), την ιδιαίτερη περίοδο του μεσοπολέμου (1920-1940), αλλά και τη σύγχρονη δημιουργία μετά το 1960. Στη Συλλογή ανήκει και ένα εξαιρετικά πλούσιο αρχείο έργων νεοελληνικής χαρακτηριστικής με χαρακτηριστικά, λευκώματα, βιβλία με εικονογράφηση, καθώς και υλικό από τον χώρο των γραφικών τεχνών. Επίσης, ένα σημαντικό αρχείο με χάρτες και χαρακτηριστικά ξένων καλλιτεχνών με θέμα την Ελλάδα (16ος-19ος αιώνας). Σε αρκετά Καταστήματα της Τραπέζης υπάρχουν έργα μεγάλων διαστάσεων, φιλοτεχνημένα ειδικά για τους χώρους αυτούς, ενώ έργα βρίσκονται επίσης σε γραφεία και σε χώρους συναλλαγής με το κοινό.

Η Συλλογή Έργων Τέχνης έχει εκθεσιακή και εκδοτική δραστηριότητα που σχετίζεται με τη Συλλογή, αλλά και συμμετοχή σε εκθέσεις, διοργανώσεις και χορηγικά προγράμματα που αφορούν στην ελληνική τέχνη.

1.1.2. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ

Η Νομισματική Συλλογή Alpha Bank χαρακτηρίζεται ως μία από τις σημαντικότερες συλλογές διεθνώς και αριθμεί περίπου 11.000 νομίσματα από τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν πολύ σπάνια κομμάτια, μοναδικά δείγματα της αρχαίας σφραγιστικής.

Τα χρονικά όριά της εκτείνονται από τα τέλη του 7ου αιώνα π.Χ. και την εφεύρεση του νομίσματος, έως τον 3ο αιώνα μ.Χ. και το τέλος της νομισματικής παραγωγής των πόλεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Εντούτοις, στη Συλλογή περιλαμβάνονται και ορισμένα ρωμαϊκά και βυζαντινά νομίσματα. Με πρωταρχικό στόχο να αναδείξει την έκταση, τη διάδοση και την επιρροή του ελληνικού πολιτισμού στον αρχαίο κόσμο, η Συλλογή διοργανώνει εκθέσεις και διαλέξεις, συμμετέχει σε επιστημονικά συμπόσια και διεθνή συνέδρια και δημοσιεύει σχετικές εκδόσεις.

Στον μόνιμο εκθεσιακό χώρο της Νομισματικής Συλλογής επί της οδού Πανεπιστημίου 41 (Στοά Νικολούδη), παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορία του νομίσματος: η προκερματική περίοδος, το πρώτο νόμισμα που κυκλοφόρησε περί τα τέλη του 7ου/αρχές του 6ου αιώνα π.Χ., αντιπροσωπευτικά νομίσματα της αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής εποχής, καθώς και τα διεθνή νομίσματα της αρχαιότητας. Επίσης, στον χώρο της Εκθέσεως, πραγματοποιούνται οργανωμένες επισκέψεις και ξεναγήσεις.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο "Γνωρίζω το Αρχαίο Νόμισμα" διεξάγεται στον μόνιμο εκθεσιακό χώρο και απευθύνεται σε μαθητές κυρίως Πρωτοβάθμιας Εκπαιδύσεως (<http://www.alphapolitismos.gr/gr/02-Numismatic-Collection>).

1.2. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Το 1966, επί Διοικήσεως Γεωργίου Μαύρου, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο του εορτασμού των 125 χρόνων από την ίδρυσή της, αποφάσισε να δημιουργήσει ένα μορφωτικό ίδρυμα με σκοπό να συμβάλει στην ανάπτυξη των Γραμμάτων, των Καλών Τεχνών και της Επιστήμης. Το Ίδρυμα αυτό συστάθηκε με το Διάταγμα 311 της 1ης Απριλίου 1966, και σήμερα στεγάζεται στο θαυμάσιο κτίριο της οδού Θουκυδίδου 13, μοναδικό αρχιτεκτονικό δείγμα της εποχής της Τουρκοκρατίας, που το αποκατέστησε εκ βάθρων η Εθνική Τράπεζα.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος το αποτελούσαν ο Ιωάννης Κακριδής, ο Παντελής Πρεβελάκης, ο Λίνος Πολίτης, ο Πρέσβης Άγγελος Βλάχος, ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών Λεωνίδα Φιλιππίδης και ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, τότε Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών. Διευθυντής του Ιδρύματος ανέλαβε ο Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλης, συγγραφέας, διακεκριμένος επιμελητής εκδόσεων και στέλεχος της Εθνικής Τράπεζας. Από τον Μάιο του 1966 ως τον Απρίλιο του 1967, το Διοικητικό Συμβούλιο σχεδίασε τη δράση του Ιδρύματος για τα επόμενα χρόνια. Τη λαμπρή αυτή έναρξη την ανέκοψε βίαια το στρατιωτικό πραξικόπημα, και το

μακρόπνοο εκείνο πρόγραμμα αξιοποιήθηκε μόνο μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας, αφού η Απριλιανή δικτατορία απέλυσε τον Διευθυντή του Ιδρύματος και αντικατέστησε βάνουσα όσα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου δεν είχαν παραιτηθεί.

Το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, ή ΜΙΕΤ, όπως είναι γνωστό στο ευρύτερο κοινό, αρχίζει ουσιαστικά τη δράση του από το 1974, όταν ο Γεώργιος Μαύρος, Αντιπρόεδρος τότε της Κυβερνήσεως, με νομοθετική ρύθμιση επαναφέρει στο Ίδρυμα τη διασαλευμένη τάξη, αποκαθιστώντας το προδικτατορικό Συμβούλιο και τον απολυμένο διευθυντή του Ιδρύματος Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη, ο οποίος θα παραμείνει στη θέση αυτή ως το θάνατό του τον Μάρτιο του 1998.

Το 1995, η Ακαδημία Αθηνών απένειμε στο Ίδρυμα το Αργυρούν Μετάλλιο για τη σύνολη προσφορά του στην πνευματική ζωή του τόπου, "ότι επί τριάκοντα έτη την επιστήμην, τας καλὰς τέχνας και τα γράμματα εξόχως προάγει, εκδόσεσί τε, εκθέσεσί τε και μεταφράσεσι πολλού λόγου άξιον έργον".

Η παρουσία του Μορφωτικού Ιδρύματος στο πεδίο των Γραμμάτων αρχίζει στο τέλος του 1974, όταν ξεκινούσαν οι εκδόσεις του που, σύμφωνα με τους καταστατικούς του σκοπούς, προορίζονται να καλύψουν κυρίως διδακτικές ανάγκες των πανεπιστημίων αλλά και βιβλιογραφικά κενά. Έκτοτε το ΜΙΕΤ επιλέγει και εκδίδει έργα που λόγω κόστους ή άλλων ειδικών αναγκών δεν είναι δυνατόν να τα αναλάβουν οι εμπορικοί εκδοτικοί οίκοι. Πολλές από τις 300 περίπου εκδόσεις του Ιδρύματος έχουν εισαχθεί ως διδακτικά εγχειρίδια στην ανώτατη εκπαίδευση. Σταθερή μέριμνα εντούτοις του Μορφωτικού Ιδρύματος παραμένει και ο κοινός αναγνώστης, ο φιλομαθής κάθε ηλικίας ή κοινωνικής τάξεως, ο οποίος επιθυμεί να μορφωθεί ή να διευρύνει την παιδεία του σε οποιαδήποτε από τις μαθήσεις τις οποίες θεραπεύει το εκδοτικό πρόγραμμα του Ιδρύματος.

Οι εκδόσεις του Ιδρύματος ξεχωρίζουν τόσο για την εύστοχη επιλογή των τίτλων όσο και για την υψηλή τους ποιότητα, και έχουν δίκαια κερδίσει την αναγνώριση του ελληνικού αλλά και του διεθνούς κοινού. Η συγγραφή ή η μετάφραση των έργων ανατίθεται σε ειδικούς επιστήμονες, ενώ η εξαιρετικά φροντισμένη επιμέλεια των εκδόσεων δημιούργησε ένα υψηλό πρότυπο που συνέβαλε στην ποιοτική αναβάθμιση της εγχώριας εκδοτικής παραγωγής.

Η προσφορά του Μορφωτικού Ιδρύματος επεκτείνεται και στους τομείς των καλών τεχνών και των επιστημών και εκδηλώνεται με τον διαρκή εμπλουτισμό της συλλογής έργων τέχνης που διαθέτει και με τη διοργάνωση εκθέσεων με τη

διαχείριση τριών μεγάλων πολιτιστικών κέντρων στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα με το "Αρχείο Χαρτογραφίας του Ελληνικού Χώρου", το "Ιστορικό και Παλαιογραφικό Αρχείο" και το πρότυπο "Εργαστήριο Συντήρησης Χάρτινου Υλικού" με την οργάνωση ειδικών φιλολογικών σεμιναρίων και μαθημάτων ελληνικής παλαιογραφίας με τη διαχείριση του "Κληροδοτήματος Μινωτή εις μνήμην Κατίνας Παξινοῦ".

Ζωγραφική

Το 1966, στο πλαίσιο του εορτασμού των 125 χρόνων από την ίδρυση της Εθνικής Τραπέζης, με απόφαση του τότε Διοικητή Γεωργίου Μαύρου, δημιουργείται το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, με σκοπό την προαγωγή των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών στην Ελλάδα και στις κοινότητες του απόδημου Ελληνισμού.

Το Ίδρυμα, επιτελώντας το μορφωτικό του έργο όπως προβλέπεται στους καταστατικούς του σκοπούς, άρχισε να αγοράζει έργα τέχνης με στόχο τη συγκρότηση μιας **Πινακοθήκης και Γλυπτοθήκης** που θα αντιπροσώπευε κατά το δυνατόν τις σύγχρονες τάσεις της ελληνικής καλλιτεχνικής παραγωγής. Τον Ιούνιο του 1975 παρουσίασε τη νεοσύστατη συλλογή του στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών στη Θεσσαλονίκη. Η συλλογή, η οποία αριθμούσε τότε 85 έργα γλυπτικής, ζωγραφικής, κεραμικής και ψηφοθετικής 78 Ελλήνων καλλιτεχνών ήταν ο καρπός της συντονισμένης προσπάθειας και της αρμονικής συνεργασίας του Διευθυντή (1966-1998) του Ιδρύματος Ε. Χ. Κάσδαγλη και του τότε (1974-1979) Γενικού Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου Παντελή Πρεβελάκη, λογοτέχνη και καθηγητή της Ιστορίας της Τέχνης στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας.

Τα έργα φιλοξενήθηκαν έως τα τέλη του 1988 στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών και τμήμα τους παρουσιάστηκε το 1987 στο πλαίσιο των ΚΒ' Δημητρίων, στο χώρο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, καθώς και το 1988 στην Εθνική Πινακοθήκη της Αθήνας, σε έκθεση με τίτλο «Νεοελληνική Τέχνη, Απολογισμός μιας Συλλογής (1975-1987)»

Η ανακαίνιση στις αρχές του 1989 της Βίλας Καπαντζή, του γνωστού Ε' Γυμνασίου της Θεσσαλονίκης, επέτρεψε τη στέγαση της συλλογής για δέκα και πλέον

χρόνια στο χώρο αυτό, έκτοτε Πολιτιστικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος, που εγκαινιάστηκε με την έκθεση εξήντα περίπου έργων αναρτημένων και στους δύο ορόφους του κτιρίου από τον Ιανουάριο του 1989 έως τον Μάιο του 1990.

Εν τω μεταξύ στο διάστημα 1975-1988 η συλλογή ενισχύθηκε σημαντικά, τριπλασιάζοντας σχεδόν τα έργα που τη συγκροτούσαν, όπως φαίνεται και από την έκδοση που πραγματοποίησε η Εθνική Τράπεζα μαζί με το Πολιτιστικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος, με τίτλο *Συλλογή Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης* (Θεσσαλονίκη 1990). Στο λεύκωμα αυτό

παρουσιάζονται 172 Έλληνες καλλιτέχνες με 224 έργα τους, τα οποία συνοδεύονται από σχόλια καθώς και από μια αναλυτική και πλήρως κατατοπιστική εισαγωγή της καθηγήτριας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και ιστορικού της τέχνης Ματούλας Σκαλτσά. Το σκεπτικό που διέπει τη συγκρότηση της συλλογής συνοψίζεται, όπως γράφει η ίδια, ως έξης:

«Παρότι ο τρόπος που συγκροτήθηκε μια τέτοια συλλογή δεν μπορεί να έχει στόχο την αντιπροσώπευση σταθμών της ελληνικής ιστορίας της τέχνης, το αρκετά πλούσιο δείγμα, η γνώση και το αισθητήριο των υπευθύνων κατάφεραν να συνθέσουν μια συλλογή, που, εκτός από το υψηλό της επίπεδο, μπορεί και να εικονογραφήσει με επάρκεια αρκετά σημεία της πορείας που ακολούθησε η ελληνική τέχνη.

»Ξεκινώντας από τη **γλυπτική**, που αντιπροσωπεύεται με το μικρότερο δείγμα, θα σταματούσε κανείς στα έξοχα κομμάτια σημαντικών δασκάλων της ελληνικής γλυπτικής, όπως οι Απάρτης, Ζογγολόπουλος, Καλαμάρας, Καπράλος, Λουκόπουλος, Παππάς, Σκλάβος, Τόμπρος, αλλά και καλλιτεχνών που έδωσαν με το έργο τους σημαντική ώθηση προς την κατεύθυνση των σύγχρονων επιτευξέων, όπως οι Απέργης, Βερναρδάκη, Βογιατζόγλου, Γεωργιάδης, Καλακαλάς, Μακρής, Ξενάκης, Σπητέρη, Χρυσοχοΐδου,

καθώς και νέων καλλιτεχνών, που με το έργο τους δημιουργούν τη σύγχρονη ελληνική γλυπτική, όπως οι Αρμακόλας, Δικέφαλος, Λάμπρου, Παπαγιάννης κ. ά.

»Σχετικά με τη **ζωγραφική**, μια και, όπως σημειώθηκε, η συλλογή άρχισε να συγκροτείται στα μέσα της δεκαετίας του '60, χωρίς στους στόχους της επιλογής να είναι η αναδρομική σύνθεση ενός πανοράματος της ελληνικής ιστορίας της τέχνης, λίγα έργα αφορούν το ως το '60 χρονικό διάστημα, περισσότερα τη δεκαετία του '60, ενώ για τη δεκαετία του '70 ένας μεγάλος αριθμός πινάκων καλύπτει με επάρκεια μερικές από τις εικαστικές τάσεις της. Αρκετά έργα νέων καλλιτεχνών συνθέτουν το τμήμα της συλλογής που συγκροτείται στη δεκαετία που διανύουμε.»

Η συλλογή έχει εμπλουτιστεί με 77 **υδατογραφίες** της Σόφης Κεράλα με θέμα την Παλιά Αθήνα, δωρεά της ζωγράφου προς το Ίδρυμα, καθώς και με έργα των Αγλαΐας Παπά, Α. Ίσαρη, Γ. Παππά, Δ. Κοκκινίδη, Πέπης Σβορώνου, Μ. Μανουσάκη και άλλων.

Υπεύθυνη Συλλογών Βούλα Λιβάνη

Κληροδότημα Αλέξη Μινωτή Εις Μνήμην Κατίνας Παξινοῦ

Το **Κληροδότημα Αλέξη Μινωτή εις μνήμην Κατίνας Παξινοῦ** ήταν επιθυμία του Αλέξη Μινωτή και δημιουργήθηκε σύμφωνα με τους όρους που έθεσε ο ίδιος στη διαθήκη του. Το Κληροδότημα είναι κεφάλαιο αυτοτελούς διαχείρισης και υπάγεται στην εποπτεία των Υπουργείων Οικονομικών, Παιδείας

και Πολιτισμού.

Το Μορφωτικό Ίδρυμα, ως διαχειριστής του Κληροδοτήματος, προκηρύσσει κατ' έτος **υποτροφίες** εσωτερικού και εξωτερικού για σπουδαστές από όλους τους τομείς και τις ειδικότητες της θεατρικής τέχνης, καθώς και για τεχνικούς του θεάτρου που επιθυμούν να μετεκπαιδευτούν στο εξωτερικό. Επίσης σύμφωνα με τους όρους του διαθέτη Αλέξη Μινωτή, το ΜΙΕΤ εκδίδει για λογαριασμό του Κληροδοτήματος μελέτες για την ιστορία και τη θεωρία του θεάτρου, καθώς και μεταφράσεις έργων του κλασικού ρεπερτορίου.

Ανάμεσα στις άλλες υποχρεώσεις του Κληροδοτήματος ήταν και η δημιουργία μιας αίθουσας που θα φιλοξενούσε ενθυμήματα από τη ζωή και τη σταδιοδρομία της

Κατίνας Παξινού, μαζί με το αρχείο και τα βιβλία της. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Μορφωτικού Ιδρύματος αποδέχτηκε με ευγνωμοσύνη τη γενναιόδωρη αυτή προσφορά και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα πραγματοποίησε την επιθυμία του διαθέτη. Μετά το θάνατο του Αλέξη Μινωτή, το αρχείο, τα βιβλία και τα προσωπικά του αντικείμενα περιήλθαν και αυτά στο Μορφωτικό Ίδρυμα. Έτσι η αρχική αίθουσα Παξινού επεκτάθηκε, εμπλουτίστηκε και μετονομάστηκε σε **Μουσείο Παξινού-Μινωτή**.

Μπαίνοντας στο Μουσείο έχεις την αίσθηση πως μπαίνεις σε χώρο δικό τους. Ζεστό, γεμάτο αναμνήσεις, προσωπικό. Τα έπιπλά τους, το καμαρίνι της Παξινού με τους καθρέφτες, τα πινέλα του μακιγιάζ, κοσμήματα από ρόλους της στο θέατρο... Όλη η προετοιμασία για την παράσταση. Δίπλα κοστούμια από παραστάσεις ιστορικές, από αγαπημένους ρόλους: Οιδίποδας Τύραννος, 'Αμλετ.

Ο χώρος γεμίζει ασφυκτικά από αναμνήσεις. Φωτογραφίες από παραστάσεις σχεδόν μυθικές, πίνακες, το πορτραίτο της Παξινού δια χειρός Τσαρούχη, εμπνευσμένο από τον *Ματωμένο Γάμο*, αλλά και η βεντάλια που φιλοτέχνησε ο ίδιος καλλιτέχνης για το *Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα*, προσωπικά τους αντικείμενα. Επίσης κεντήματα που κέντησε η ίδια η Παξινού, μετάλλια και τιμητικά διπλώματα για την καλλιτεχνική προσφορά των δυο πρωταγωνιστών. Φυσικά δεν λείπει από το μουσείο το Όσκαρ της μεγάλης πρωταγωνίστριας για το ρόλο της Πιλάρ στην ταινία *Για ποιον χτυπά η καμπάνα*.

Το **Αρχείο Παξινού-Μινωτή**, ανοιχτό στους ερευνητές, περιέχει περισσότερους από 180 φακέλους με αποκόμματα τύπου, φωτογραφίες, αλληλογραφία, κείμενα, θεατρικά έργα, σενάρια και ρόλους της Κατίνας Παξινού και του Αλέξη Μινωτή. Υπάρχουν επίσης θεατρικά προγράμματα και οπτικοακουστικό υλικό.

Το Μουσείο Παξινού-Μινωτή είναι ένας χώρος γεμάτος θέατρο και αναμνήσεις, που ωστόσο παραμένει λειτουργικός. Στις ομαδικές μάλιστα επισκέψεις σχολείων και σπουδαστών γίνεται προβολή διαφανειών από τη θεατρική ζωή των δυο πρωταγωνιστών. (<http://www.miet.gr/web/gr/minotis/default.asp?categoryid=6>)

Πολιτιστικά Κέντρα - Θεσσαλονίκη

Το Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης άρχισε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 1989, με την επωνυμία Πολιτιστικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος της Εθνικής Τράπεζας. Με τη μορφή αυτή λειτούργησε μέχρι τον Φεβρουάριο του 1997. Στο διάστημα αυτό, το Κέντρο

έδωσε το δικό του διακριτό στίγμα στην πνευματική και καλλιτεχνική ζωή της Θεσσαλονίκης, παρουσιάζοντας εκθέσεις:

- τέχνης (ζωγραφικής, χαρακτικής, φωτογραφίας, αρχιτεκτονικής). Σ' αυτό το πλαίσιο λειτουργίας του Κέντρου εντάσσεται και η φιλοξενία της Συλλογής έργων τέχνης του ΜΙΕΤ για περισσότερο από δέκα χρόνια, καθώς και οι τμηματικές παρουσιάσεις της στο κοινό της πόλης.
- ιστορίας και μικροϊστορίας γύρω από την πόλη ή την ευρύτερη περιοχή και το προσφυγικό πρόβλημα.

Παράλληλα, το Κέντρο συνεργάστηκε αρμονικά με άλλους πολιτιστικούς φορείς για την παρουσίαση εκθέσεων φιλολογικού, ιστορικού και εικαστικού περιεχομένου, διοργάνωσε εκδηλώσεις λόγου και μαθήματα ιστορικής τοπογραφίας και εξέδωσε καταλόγους ως συνοδευτικά έντυπα των ανωτέρω εκδηλώσεων. Μια από τις σημαντικότερες και χρονικά εκτενέστερες συνεργασίες ήταν με την Αγιορειτική Φωτοθήκη, που κατέληξε στην παρουσίαση τεσσάρων εκθέσεων με φωτογραφικό υλικό μεγάλης ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας.

Το 1997 η Εθνική Τράπεζα υπήγαγε τα πολιτιστικά της κέντρα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα στην αρμοδιότητα του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης. Έκτοτε, το Πολιτιστικό Κέντρο αναπτύσσει τις δραστηριότητές του κυρίως με εκθέσεις στον τομέα των εικαστικών. Το 1997, πρώτο χρόνο της υπαγωγής του στο ΜΙΕΤ, το Κέντρο συνεργάστηκε με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα Θεσσαλονίκη 1997, παρουσιάζοντας σημαντικές εκθέσεις (Φρανθίσκο Γκόγια, Άλμπιν Μπρουνόφσκι).

Πολιτική του Κέντρου ήταν εξ αρχής να διευκολύνει πολιτιστικούς φορείς της Θεσσαλονίκης που δεν διέθεταν τον αναγκαίο χώρο για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Στο πλαίσιο αυτό συνεργάστηκε, ήδη από το 1994, αδιαλείπτως με τη μεγάλη διεθνή φωτογραφική διοργάνωση «Φωτοσυγκυρία» και υποδέχτηκε εκθέσεις διακεκριμένων Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών φωτογράφων.

Μέχρι τώρα, το Κέντρο έχει οργανώσει εκθέσεις από κοινού με το Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, το Γερμανικό Ινστιτούτο Γκαίτε, το Βρετανικό Συμβούλιο Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Φωτογραφίας Καλαμαριάς Χρήστος Καλεμκερής, το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Μπενάκη, καθώς και το Μουσείο Αλμπέρ-Καν (Παρίσι).

Εκτός από την εκθεσιακή του λειτουργία, το Κέντρο περιλαμβάνει στο πρόγραμμά του εκδηλώσεις λόγου, είτε στο πλαίσιο των εκθεσιακών του δραστηριοτήτων είτε σχετικές με τις εκδόσεις του ΜΙΕΤ, καθώς και προβολές. Επίσης, από τον Φεβρουάριο του 2000 στο Κέντρο λειτουργεί βιβλιοπωλείο, ενημερωμένο με όλες τις εν κυκλοφορία εκδόσεις του Ιδρύματος, της Εθνικής Τράπεζας και του Ιστορικού της Αρχείου.

Το Κέντρο αξιοποιεί κάθε προσφερόμενο μέσο προκειμένου να προβάλλει τις δραστηριότητές του σε όσο το δυνατόν ευρύτερο τμήμα της κοινής γνώμης. Ακόμη, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην προσέλκυση νεανικού κοινού, την οποία επιδιώκει σε συνεργασία με τις Επιθεωρήσεις Στοιχειώδους και Μέσης Εκπαίδευσης, καθώς και με τμήματα ανθρωπιστικών σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Το Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του ΜΙΕΤ έχει το προνόμιο να στεγάζεται σε ένα μοναδικό κτίριο των αρχών του 20ού αιώνα. Πρόκειται για ένα από τα ελάχιστα σωζόμενα αρχοντικά της παλιάς Θεσσαλονίκης, το οποίο έχει συνδεθεί κατά καιρούς με πρόσωπα και γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία της πόλης. Είναι χτισμένο στην περιοχή των Εξοχών, όπως ονομαζόταν τότε, έξω από τα παλιά τείχη της πόλης που κατεδαφίστηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα. Η Συνοικία των Εξοχών δημιουργήθηκε μετά τη σταδιακή κατεδάφιση του ανατολικού και του θαλάσσιου τείχους και κυρίως μετά την τρομερή πυρκαγιά του 1890. Κατά τη διάρκεια του

Μεσοπολέμου η Συνοικία των Εξοχών έπαψε να αποτελεί απλό τόπο παραθερισμού και οι πολυτελείς επαύλεις άλλαξαν χρήση. Αργότερα, μετά τον πόλεμο, οι περισσότερες κατεδαφίστηκαν και στη θέση τους χτίστηκαν πολυκατοικίες.

Η οικογένεια Καπαντζή, που ζούσε από παλιά στην πόλη και ίχνη της διακρίνονται στο συντεχνιακό σύστημα της Θεσσαλονίκης από τα τέλη του 18ου αιώνα, ήταν ο αρχικός ιδιοκτήτης του κτιρίου, γι' αυτό και το κτίριο ονομάστηκε Βίλα Καπαντζή. Η κατασκευή ήταν ιδιαίτερα πολυτελής και κόστισε πάνω από 40.000 χρυσές λίρες, ποσό μυθώδες για την εποχή εκείνη (<http://www.miet.gr/web/gr/miet/thess.asp?categoryid=1&p=8>).

1.3. Eurobank EFG - Πολιτισμός

Πρόγραμμα «Η Μεγάλη Στιγμή για τον Πολιτισμό»

Ο όμιλος Eurobank EFG υποστηρίζει το έργο του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (ΙΜΕ) από το 2000. Συγκεκριμένα, η Eurobank EFG είναι χορηγός των κόμβων «Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο» και «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες Διαμέσου των Αιώνων», των εκθέσεων «Υπάρχει σε όλα λύση; Ταξίδι στον Κόσμο των Αρχαίων Ελληνικών Μαθηματικών» και «Θέατρο, μια τέχνη τεχνών», καθώς και του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος», το οποίο αποτελεί ένα σύγχρονο κέντρο διατήρησης και διάδοσης της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεικτικό της σημασίας του Κέντρου είναι ότι το 2008 το επισκέφθηκαν 110.450 άτομα.

Οι δύο ηλεκτρονικοί κόμβοι «Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο» και «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες Διαμέσου των Αιώνων» σημείωσαν μεγάλη επισκεψιμότητα, με τον πρώτο να προσελκύει πάνω από 6.873.976 impressions.

Η έκθεση των Μαθηματικών παρουσιάζεται στον Ελληνικό Κόσμο από το 2003, συνεχίζει όμως να προσελκύει το ενδιαφέρον του κόσμου και ειδικότερα των μαθητών, που έχουν την ευκαιρία να κάνουν μία αναδρομή στην ιστορία των αρχαίων ελληνικών μαθηματικών από το Θαλή και τον Πυθαγόρα μέχρι τον Αρχιμήδη και τον Ερατοσθένη, αλλά και τους Βυζαντινούς και Αραβες λόγιους που μετέφεραν τη γνώση αυτή στην Ευρώπη της Αναγέννησης.

Η έκθεση «Θέατρο, μια τέχνη τεχνών» μεταφέρθηκε το 2008 στα Χανιά και τη Θεσσαλονίκη, καθώς και στη Λευκωσία της Κύπρου. Η διαμόρφωσή της σε φορητή έκθεση από τους 949 επιστήμονες του Ελληνικού Κόσμου έδωσε σε πολλούς μαθητές αλλά και στο ευρύ κοινό εκτός Αθηνών, την ευκαιρία να τη δουν από κοντά. Αξίζει να σημειωθεί ότι η φορητή έκθεση συνοδεύθηκε και από τη διεξαγωγή εκπαιδευτικού προγράμματος.

Το 2008 ήταν η 15η συνεχής χρονιά υποστήριξης του ομίλου Eurobank EFG προς την Καμεράτα – Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Η Καμεράτα έδωσε συνολικά 46 συναυλίες εντός και εκτός Μεγάρου, ενώ συνέχισε το πρωτοποριακό πρόγραμμα «Η Καμεράτα πάει σχολείο», το οποίο έχει εκπονήσει σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, οι συνεργάτες της ορχήστρας πραγματοποίησαν 48 επισκέψεις σε δημοτικά σχολεία, ενώ πραγματοποιήθηκαν τρεις

συναυλίες στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών τον Μάιο του 2008, ειδικά για τους μικρούς μαθητές.

Κατά την καλλιτεχνική περίοδο 2008-9, η ορχήστρα θα εφαρμόσει ένα νέο συμμετοχικό πρόγραμμα για μαθητές Γυμνασίου. Πρόκειται για ένα πρωτοποριακό πρόγραμμα στο οποίο σημαντική θέση θα κατέχουν οι ίδιοι οι μαθητές, μέσω ενός νέου διαδραστικού μουσικού έργου που θα αφορά στη σχέση της φύσης με τον άνθρωπο. Οι μαθητές θα συμμετέχουν μεταμορφώνοντας σε μουσικά όργανα υλικά της φύσης, ανακυκλώσιμα υλικά, αντικείμενα της καθημερινότητάς τους, μέχρι και τα κινητά τους τηλέφωνα, ενώ θα χρησιμοποιήσουν το σώμα τους και τη φωνή τους, μέσα από τραγούδι ή απαγγελία.

Ο όμιλος Eurobank EFG υπήρξε ο αποκλειστικός χορηγός του Παιδικού Στεκιού του Εθνικού Θεάτρου από το 2001. Ο κύκλος αυτής της συνεργασίας έκλεισε το φθινόπωρο του 2008 με το έργο «Η Ωραιότερη Ιστορία του Κόσμου». Το Παιδικό Στέκι έδωσε συνολικά 180 παραστάσεις στην Αθήνα και 20 στην επαρχία το καλοκαίρι του 2008.

Τέλος, στον τομέα των εικαστικών τεχνών, η Διεύθυνση Private Banking της Eurobank EFG, σε συνεργασία με την Εθνική Πινακοθήκη, παρουσίασε άλλη μία μεγάλη αναδρομική έκθεση Έλληνα καλλιτέχνη. Η έκθεση «Νίκος Λύτρας (1883-1927) – Χτίζοντας με το χρώμα και το φως», την οποία εγκαινίασε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Κároλος Παπούλιας, διοργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία στην Εθνική Πινακοθήκη από τον Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2008 και προσέλκυσε 80.000 επισκέπτες. Μέσα από την έκθεση ήρθαν στο φως πολλά άγνωστα έργα του ζωγράφου, από τις πρώτες δοκιμές στο εργαστήρι του, ενώ «ανασυστήθηκε», κατά κάποιον τρόπο, η μεγάλη μεταθανάτια έκθεσή του που είχε γίνει στο Ζάππειο το 1929.

Η αναδρομική έκθεση του Νίκου Λύτρα είναι η τέταρτη εικαστική δράση που ανέλαβαν η Eurobank EFG, σε συνεργασία με την Εθνική Πινακοθήκη, τα τελευταία τέσσερα χρόνια (<https://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=119>).

1.4. Τράπεζα Πειραιώς

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ) υποστηρίζει τη διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας με έμφαση στη βιοτεχνική και βιομηχανική τεχνολογία, και προωθεί τη σύνδεση του Πολιτισμού με το Περιβάλλον.

Το έργο του **Ιδρύματος** υλοποιείται μέσω:

του Δικτύου Θεματικών Μουσείων στην ελληνική περιφέρεια

του Ιστορικού Αρχείου

της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος

του ερευνητικού έργου

των εκδόσεων

των εκπαιδευτικών προγραμμάτων

των πολιτιστικών και επιστημονικών εκδηλώσεων.

Τα Θεματικά Μουσεία υποδέχονται περισσότερους από εκατό χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, ενώ απασχολούν, ως προσωπικό, μέλη της τοπικής κοινωνίας. Μέσω των Μουσείων, το ΠΙΟΠ δημιουργεί ζωντανούς πυρήνες πολιτισμού στην ελληνική περιφέρεια. Για τη δημιουργία και λειτουργία των Μουσείων, το ΠΙΟΠ συνεργάζεται αποτελεσματικά με το Υπουργείο Πολιτισμού, την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση, την τοπική κοινωνία, καθώς και με ευρύ δίκτυο ειδικών σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού.

Θεματικά Μουσεία - Εικόνες

Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού (Σπάρτη)

Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας (ορεινή Κορινθία)

Μουσείο Μετάξης (Σουφλι)

Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου

Μουσείο Μαρμαροτεχνίας (Πύργος Τήνου)

Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα (Βόλος)

Υπαίθριο Μουσείο Υδροκίνησης (Δημητσάνα)

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς είναι κοινωφελές ίδρυμα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Βάσει του καταστατικού του, οι λειτουργικές του δαπάνες, περιλαμβανομένων και αυτών για τα Μουσεία, καλύπτονται από την Τράπεζα Πειραιώς. Παράλληλα, για ορισμένα έργα, το ΠΙΟΠ επιδιώκει τη συγχρηματοδότηση από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα.

Το **ίδρυμα** έχει δημιουργήσει δίκτυα συνεργασίας με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, πολιτιστικούς φορείς, καθώς και με εξειδικευμένους επιστήμονες στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Φωτογραφίες από την επίσκεψη στο μουσείο

Στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος διοργανώθηκε τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή των μαθητών στο Βόλο από 7-9 Απριλίου 2016 όπου πραγματοποιήθηκε και επίσκεψη στο Θεματικό Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Ν. & Σ. Τσαλαπάτα (Βόλος) το οποίο λειτουργεί υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (ΠΙΟΠ).

Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της υλοποίησης του προγράμματος έγινε η διαπίστωση ότι επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι και παράχθηκαν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Υπήρξε η προαγωγή δεξιοτήτων: επικοινωνιακών και ερευνητικών από πλευράς των μαθητών και φωτίστηκε η κοινωνική ευθύνη και η πολιτισμική διάσταση των επιχειρήσεων που δίνει έναν περισσότερο ουμανιστικό χαρακτήρα στη δράση των μεγάλων, ιδιαίτερος, πολυεθνικών κερδοσκοπικών οργανισμών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Όλες οι πληροφορίες που αφορούν την πολιτισμική δράση των παραπάνω τραπεζών αντλήθηκαν από τις επίσημες ιστοσελίδες τους ή των ιδρυμάτων τους.